जाधव

लक्ष्मण

अशोकराव

स्वामी विवेकानंद

अध्यापक महाविद्यालय

जळकोट रोड. उदगीर

CamScanner

Certificate

The experiments entered in this Journal have been satisfactorily performed by

Master/Miss JADHAV LAXMAN ASHOKRAO

Studying in SVSPM, Swami Vivekanand college of Education, Udgir School/College

Class B.ed.II Div. A Roll No.

During the academic year 2024-25

Examiner's signature

Teacher's signature

Principal's signature

Date

School/College stamp

CamScanner

EXPT. NO.	NAME	Page No.: Date:	YOUVA

स्वामी

विवेकानंद

अध्यापक

महाविद्यालय,

जळकोट रोड, उदगीर

Teacher's Signature:

CamScanner

EXPT. NO.	NAME	M T W T F S S Page No.: Date:	YOUVA

प्रस्तावना

Teacher's Signature:

CamScanner

प्रात्यक्षीक कार्य

BEJCC ३०१ : बालपण & वाढ

EXPT. NO.	NAME	Page No.: Date:	YOUVA

प्रात्यक्षीक

विषय -

किशोरवयीन विद्यार्थ्यांचा केस स्टडी

Teacher's Signature:

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | YOUVA

छात्राध्यापकाचे नाव

जाधव लक्ष्मण अशोकराव

बि.एड. (द्वितीय वर्ष) सत्र - ३रे

Teacher's Signature:

CamScanner

किशोरवयीन विद्यार्थ्यांची केस स्टडी

* किशोर अवस्था विकासाची वैशिष्ट्ये :-

मानवी जीवनातील पूर्णत्वाची अवस्था किंवा बाल्यातून तरुणपणाकडे नेणारी संक्रमणाची अवस्था म्हणजे कुमारावस्था होय.

या अवस्थेत शारिरिक, मानसिक, समाजीक स्थित्यंतरे फार जलद गतीने घडून येतात. त्यामुळे जीवनात सामोरे जाताना प्रश्न उभे रहतात. म्हणून या अवस्थेस समस्यांची अवस्था असे म्हणतात.

दिवस तुझे हे फुलायचे, झोपाळ्यावाचून झुलायचे या शंकर वैद्य यांच्या काव्याप्रमाणे मुले-मुली दिवा स्वप्नात रमतात. अशा या किशोरवयाची वैशिष्ट्ये समजून घेऊ.

1) शारीरीक विकास :-

या अवस्थेमध्ये मुलां-मुलीमध्ये जैविकि व शारिरिकि विकास बघुन येसात. ते म्हणजे

A) लैंगिकि बदल
B) शारिरिकि रचना व बांधा यातीलि बदल
C) अंत:स्त्राव ग्रंथिंनि शरिरात होणारे रासायनिकि बदल
D) उंची व वजनात झपाट्याने वाढ होते.
e) हातापायाची वाढ झाल्याने मुले लंबू दिसू लागतात.
f) उंचिच्या मानाने वजन वाढत नाहि
g) मुलांचे खांदे रूंद तर मुलिचे अरुंद होतात.
h) शारिरिकि पक्वता येते, शरिराचा बांधा मजबूत होतो
i) मुलांची हाडे बळकट होतात.
j) मुलिना मासिक पाळी तर मुलांना वियर्स्खलन होतो
k) मुले-मुलांच्या चेहऱ्यावर फुटकुळ्या दिसू लागतात
l) शरिराच्या अवयववावर केस येऊ लागतात.
m) उंची व वाढीने अडक वाढते.
n) मुलांच्या कोवावर मिसरूड व आवाजात बदल होतो.

EXPT. NO.	NAME	Page No.: Date:	YOUVA

२) मानसिक विकास :-

1) अमूर्त विचार शक्ती विकसित होते.

2) गणित, तर्कशास्त्र व तत्वज्ञानातील अमूर्त कल्पना कुमारांना समजू शकतात.

3) शौर्य, स्वार्थ, सहानुभूती, प्रेम, त्याग इत्यादी संकल्पना समजू लागतात.

4) अवधान कक्षा विस्तारशील होऊन ते सहज विचलित होत नाही.

5) एखाद्या आवडीच्या विषयात तासनतास रमतात.

6) प्रयोग करणे, उपकरणे तयार करणे, संगणकाचे कौशल्य करणे या गोष्टी आवडतात.

7) वर्तमानपत्रे, मासिके, कथा, कादंबऱ्या यांचे नियमित वाचन होते.

Teacher's Signature: ____________

(8) मुलींना भाषा, गृहजीवनशास्त्र, विविध कला यात आवडती वाटते.

(9) चिकित्सक बनतात. स्वतःची मते व्यक्त करतात.

(10) विविध विषयावर वाद करतात, चर्चा करतात.

(11) वैचारिक जीवनाला दिशा मिळावी म्हणून आदर्शाच्या शोधात असतात.

(12) स्वतःच्या जीवनाचे तत्त्वज्ञान मांडण्याची सुरवात करतात.

(13) विभूती पूजनाकडे कल असतो. आदर्शाचे पूजक बनतात.

(14) मुली भावी जोडीदाराबद्दल विचार करतात.

(15) सत्य व आदर्श याच्या ओढातानीत द्विधा स्वभावात रममाण होतात.

(16) मुले कर्तृत्वास आधिक पसंती देतात.

(17) मानसिक संघर्षाला सामोरे जातात.

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

३) भावनिक विकास :-

① मुलं आस्थिर व भावपूर्ण जीवन जगतात.

② शारिरिक व जैविक बदलाने गांगारून जातात.

③ विषमलिंगी व्यक्तीबद्दल आकर्षण वाटू लागते. पण काय बोलावे समजत नाही.

④ अंतस्थाव ग्रंथी जीतक्या कार्यक्षम तितक्या व्यक्ती भावनिक बनतात.

⑤ मुले मुली तर मानसिक पातळीने मुकी चिडखोर बनतात.

⑥ आवडी - निवडीत पालकांचा हस्तक्षेप नको वाटतो.

⑦ धाक किंवा दडपणाने बंडखोरीचा प्रयत्न करतात.

⑧ एकांतपणा, अबोला, अहंकार, खोटेपणा एकट्याने वाचण्याची कृती बळावते.

⑨ आपल्या मत प्रकटिकरणासाठी आक्रमक ही बनतात.

⑩ सर्व भावनांचे रूप जगावर होतो.

Teacher's Signature:

(1) आर्थिक बळाने भावनांचा कडका केव्हाही होऊ शकतो.

(2) पालकांचा नेहमी उपदेश आवडत नाही.

(3) कमी अनुभवाने अपयशाची भीती वाटते.

(4) तरुण लिंगी आकर्षणाला, सामाजिक अडचणींना मनातील विचार कविता, चारोळ्या, अलंकारिक रचना शेरोशायरी रूपाने व्यक्त करतात.

EXPT. NO.	NAME	Page No.: Date:	YOUVA

क) सामाजिक विकास :-

① मुले - मुली गट करून राहतात. ही बाल्यावस्थेतील प्रवृत्ती टिकून राहते.

② संघातील एकनिष्ठेला आई - वडील, शिक्षकांच्या संबंधात कारणीभूत ठरतात.

③ आदर्शाप्रमाणे वर्तन करतात. वेशभूषा, केशभूषा।

④ आपल्या आदर्शांची पूजा करतात. उदा. अभिनेत्रींचे चित्रे गोळा करणे, हनुमानाची उपासना करणे.

⑤ या वयातील मैत्री समान आवड, वृत्ती समान मूल्यावरील आधारित असते.

⑥ मुला - मुलींना एकमेकांत देवाण - घेवाण करावीशी वाटते.

⑦ आत्मविश्वास वाढतो. निर्णयक्षमता विकसित होते.

⑧ मुलांच्या संगतीने व्यसन लागण्याची शक्यता असते।

⑨ आई - वडील शिक्षक मनातील बोलण्यासाठी योग्य नाहीत असे वाटते.

Teacher's Signature:

(10) समाजातील नाईट प्रथा, रूढी यावर संताप व्यक्त करतात.

(11) आपण मोठे झालो हे सिद्ध करण्याचा प्रयत्न करतात.

कुमारवयात बदल अत्यंत वेगाने होतात. यामुळे मुले भांबावून जातात. योग्य मार्गदर्शनाच्या अभावामुळे याची स्पष्ट कल्पना येत नाही. चुकीच्या पद्धतीने माहिती मिळवण्याचा प्रयत्न करतात.

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | YOUVA

* किशोर अवस्थेतील मुलांना अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागते.

1) शारीरिक व लैंगिक बदल :-

① मुलां - मुलींच्या संदर्भातील शारीरिक बदलाने गोंधळून जातात.

② लैंगिकदृष्ट्या परिपक्वता येते, यातून संघर्ष

③ भिन्न लिंग व्यक्तीविषयी आकर्षण - पण व्यक्त होता येत नाही.

④ समाजाचे बंधने वाटतात.

⑤ संबंधाला जात, धर्म, पंथ अडसर वाटतात.

⑥ लैंगिक आकर्षणाला चॅनल, इंटरनेट, समाज संपर्क माध्यम खतपाणी घालतात.

⑦ मासिक पाळीत मुलींना संकोच वाटतो.

CamScanner

④ हार्मोन्समुळे पाठीला होणाऱ्या वेदना इत्यादी त्यांना जाणवतात.

⑤ या बदलाबद्दल स्पष्ट माहिती मिळत नाही.

२) बालक किंवा प्रौढ यातील संघर्ष :-

① बालक हा आता बालकही नसतो व प्रौढ नाहीत याची जाणीव विविध प्रसंगी येते.

② चर्चा / वादविवादात विचार व्यक्त करावे वाटतात पण वडिलांच्या चर्चेत सहभागाने वडील अवमान करतात.

③ एखादे काम जमत नाही तर तू काही लहान नाहीस असा शेरा पडतो. यामध्ये मानसिक संघर्ष होतो.

३) आदर्शांची निवड :-

① आजच्या युगात, समाज माध्यम, सिनेमा, दूरदर्शन मालिकेतील अन्यायाविरोधात लढणारे नायक आदर्श ठरतात.

EXPT. NO.	NAME	Page No.: Date:	YOUVA

② पण खिन्नोमातील व्यक्तिका व त्यांच्या जीवनात तफावत असते, याची जाणीव होऊनही ते आदर्श मानतात.

③ चुकीच्या व्यक्तींच्या पॅकेजिंगच चुकीचे आदर्श स्वीकारले जाण्याची शक्यता असते.

4) बंडखोर वृत्ती :-

① स्वारासार विचार प्रक्रियेचे शिक्षण, येथे आई-वडिल यांच्याशी बंडाच्या तयारीस असतात.

② प्रत्येक बाबतीत पालकांचा हस्तक्षेप नकोसा वाटतो.

③ उपदेश आवडत नाहीस.

④ ~~भिन्न~~ लिंग आकर्षणातून स्त्रियांच्या आड येणाऱ्या समाज, कुटुंबाबद्दल बंडखोर वृत्ती वाढते.

Teacher's Signature: ____________

5) अनैतिक वर्तन :-

① प्रसार माध्यमे, अनुचित साहित्य, कुसंगतम यातून अनैतिक वर्तन घडून येते.

② अनैतिक व गुन्हेगारी वृत्तीत कुमारांचा सहभाग समस्येची बाब आहे.

③ मौजमजा, फॅशनसाठी प्रसंगी चोरी करणे, मित्राचे अपहरण करणे, प्रेमभंगात मुलींच्या खून, लैंगिक हल्ले होताना दिसून येतात.

④ अनैसर्गिक व विकृत मार्ग समाधानासाठी वापरण्याचे शक्यता.

⑤ प्रौढांकडून ही कुमार बालकांचे लैंगिक शोषण मोठ्या प्रमाणात आढळून येत आहे.

6) व्यसनाधिनता :-

① मित्रांचे आग्रहामे नकळत व्यसनाकडे वळवतात.

② कुसंगतीने, गुन्हेगार व्यक्ती ही कुमारांना व्यसनाकडे वळवतात.

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | VOUVA

③ विविध डे. उदा. फ्रेंडशीप डे, व्हॅलेंटाईन डे, रोझ डे, यांचे कुमारांनाही फॅशन वाटत आहे. यांत नकळत व्यसनात ढकलली जातात.

④ अपघात, चंचलपणा अथवा लैंगिक बाबी घडणे, आदी कुसंगतीने ही व्यसनाधीनता वाढत आहे.

★ किशोर अवस्थेचे शैक्षणिक महत्त्व :-

कुमारांची अवस्था ही अनेक समस्या, संघर्ष, द्वंद्व, यातून जाणारी आहे. प्रत्येक व्यक्तीच्या जीवनाला योग्य वळण लावणे या अवस्थेत शक्य असते. यातून योग्य व्यक्तिमत्व आकाराला येईल ही भूमिका फक्त कुटुंबाची, शाळेची, प्रसार माध्यमांची स्वतंत्रपणे पार पाडू चालणार नाही. सर्वांनी एकत्रितपणे याचा विचार करून समन्वयाची भूमिका घ्यावी लागेल.

कुमारांच्या समस्यांचा विकासात, संघर्षांना तोंड देण्यास, समर्थ बनवण्यात कुटुंब, शाळा, प्रसार माध्यमांची भूमिकांची चर्चा करा.

Teacher's Signature: ______

1) कुटुंब :-

कुमारांना या वयात आई- वडिलांचा उपदेश नकोसा वाटतो. वेळेचि आई- बाबांनी योग्य वर्तन ठेवावे म्हणजे.

① मुलांना बदलाची जाणिव / माहिती करून दयावी.

② घाबरण्यासारखे काही नाही. तुझे विचार आमच्याशी चर्चा करू शकतोस ही भावना निर्माण व्हावी.

③ आई - वडिलांनी ही उक्ती & कृतीत साम्य ठेवावे.

④ आईने मुलींना व वडिलांनी मुलांना योग्य मार्गदर्शन करावे.

⑤ कुसंग लागणार नाही याची काळजी घ्यावी.

⑥ मनमोकळे पणाने विचार मांडण्याची संधी दयावी.

⑦ दडपशाही खाली मुले बंडखोर बनतात. त्यांचा मित्र बनणे गरजेचे असते.

⑧ कुटुंबातील वातावरण हे निकोप असावे.

CS CamScanner

EXPT. NO.	NAME	Page No. / Date	YOUVA

२) शाळा :-

① अभ्यासक्रमातुन शास्त्रीय ज्ञान कुमारांना मिळावे

② शरीराची स्वच्छता कशी ठेवावी हे माहिती असणे आरोग्यासाठी महत्वाचे.

③ योग्य व्यक्तींची चारित्र्य, कविता, मासिके उपलब्ध करुन द्यायचे.

④ उच्च मुल्य रुजवणुक करला येणारा अभ्यासक्रम असावा.

⑤ समाजातील वाईट गोष्टींना विरोध करण्याचे धाडस वाढिल लावावे.

⑥ यशस्वी व्यक्तीचे माहिती उदा. डॉ. कलाम, बाबा आमटे, मलाला यांची माहिती द्यावी.

⑦ आत्मविश्वास वाढिल लावणारे कार्यक्रम, मार्गदर्शके आयोजन करावे.

Teacher's Signature: ____________

३> प्रसार माध्यमे :-

① प्रसार माध्यमांनी काय प्रसारण करत आहेत याचे ज्ञान ठेवावे.

② सर्वात जास्त परिणाम याचा दिसून येतो तो नकारात्मकच आहे.

③ स्त्री - पुरुष योग्य दृष्टिकोन विकसित करता येईल.

④ योग्य मार्गदर्शन करता येते. तज्ञाचे मार्गदर्शन उपलब्ध करता येईल.

⑤ योग्य आदर्शांची सादरीकरण ही करता येईल.

⑥ प्रसारातील आश्लील प्रदर्शन बंदी घालावी.

कुटुंब, शाळा, प्रसार माध्यमे सर्वांनी मिळून कुमारांना निर्भर बनवता येईल व ही शक्ती मानवतेच्या कल्याण व विकासासाठी वापरता येईल.

समारोप

सदरील प्रात्यक्षिक कार्यात आपण किशोरवस्थेतील मुलांचा बारकाईने अभ्यास केला आहे. त्यात त्यांना जीवनात येणाऱ्या अडचणी, किशोरावस्थेचे त्यांच्या जीवनातील शैक्षणिक महत्त्व, किशोरावस्थेच्या वयातील वैशिष्ट्ये आणि किशोरावस्थेतील मुला-मुलींची शाळा, कुटुंब व प्रसार माध्यमे यांची भूमिका विशद केली आहे.

Excellent

प्रात्यक्षीक कार्य - 2

BEDCC 302 :-

विषय :- कोणत्याही घटक चाचणीचे मूल्यमापन आणि त्यात सुधारणा

CamScanner

* कसोटी चाचणीचे मूल्यमापन & त्यात सुधारणा

मूल्यमापनात मूल्य आणि मापन हे दोन शब्द अंतर्भूत आहेत. मूल्यमापन हे मापनावर आधारित असते. मूल्यमापनामध्ये संख्यात्मक गुणात्मक शिक्षकाचा अभिप्राय असते. मूल्यमापनात विविधता असल्यामुळे व्यक्तीनिष्ठता येते.

मूल्यमापन = संख्यात्मक वर्णन + गुणात्मक वर्णन + शिक्षकाने दिलेला अभिप्राय

मूल्यमापन म्हणजे विद्यार्थ्यांनी पडलेल्या गुणावरून त्याचे गुणात्मक वर्णन करणे होय.

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | YOUVA

★ मूल्यमापनाची वैशिष्ट्ये :-

① कोणतेही मूल्यमापन पद्धतशीर असते.

② कोणत्याही मूल्यमापनात पुराव्याचा अन्वयार्थ लावला जातो.

③ कोणत्याही मूल्यमापनात कृती अभिप्रेत असते.

④ शैक्षणिक मूल्यमापन यथार्थ व विश्वसनीय होण्यासाठी मूल्यमापन साधनांची आवश्यकता असते.

⑤ वर्तन बदलाचे जास्तीत जास्त अचूक मापन केल्याने विद्यार्थ्यांचे सर्वांगीण मापन होते.

⑥ अध्ययन अध्यापन कितपत यशस्वी झालेले आहे. हे मूल्यमापनाच्या आधारे लक्षात येते.

Teacher's Signature: ____________

* घटक चाचणीचे मूल्यमापन :-

एखादया विषयाची घटक चाचणी घेत असताना त्या विषयाचे पूर्ण माहिती शिक्षकाला असणे गरजेचे आहे.

घटक चाचणीचे मूल्यमापन मूल्यमापन करताना शिक्षकाने घ्यावयाची काळजी

① घटक चाचणी घेत असताना ती चाचणी त्या विशिष्ट घटकापर्यंत मर्यादित असावी.

② घटक चाचणीचे मूल्यमापन करताना शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना नेमके काय लिहिले आहे ? ते त्या भागालाच अनुसरून आहे का ? त्यांनी योग्य व अचूक उत्तर लिहिण्यावर प्राधान्य दिले आहे का ? याची खात्री करूनच मूल्यमापन करणे आवश्यक आहे.

③ घटक चाचणी ही परिक्षा एका पाठ्य-

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | YOUVA

पुस्तकातील विशिष्ट घटकापर्यंत असते त्यामुळे त्याला अनुसरूनच प्रश्नपत्रिका तयार करावी.

④ शिक्षकांनी योग्य उत्तराची पडताळणी त्याचे मूल्यमापन करावे.

⑤ घटक चाचणी ही संविधान स्वरूपाची असावी.

⑥ प्रत्येक घटकाला योग्य तो न्याय देणे हेच मूल्यमापन असावे.

⑦ घटक चाचणीत वस्तुनिष्ठ प्रश्न तसेच लघुउत्तरी प्रश्न, दिर्घोत्तरी प्रश्न यांना समसमान न्याय द्यावा.

⑧ घटक चाचणीचे शैक्षणिक व्यवस्थापन हे मूल्यमापनाला अनुसरून असावे. त्यामुळे अध्ययनार्थ्यांना त्याच अडचणी येणार नाहीत.

Teacher's Signature:

* घटक चाचणी परीक्षेस मुलांना खडून आणण्यासाठी उपाय :-

① शिक्षण प्रक्रियेतील विद्यार्थी पालक व शिक्षक या सर्वांची मानसिकता बदलणे आवश्यक आहे मी माझ्या स्वतःच्या मेहनतीने गुण मिळवेनच असे स्वतः विद्यार्थ्यांनी ठरवले पाहिजे. त्यासाठी विद्यार्थ्यांवर पहिल्या वर्गापासून कॉपीविरोधी संस्कार करणे गरजेचे आहे.

② प्रश्नप्रकाराबाबत स्वतंत्र वेळ :-
वस्तुनिष्ठ व दिर्घोत्तरी प्रश्नासाठी स्वतंत्र वेळ देऊन त्याकडे स्वतंत्रपणे उत्तरपत्रिका सोडवून घ्याव्यात.

③ उपयोजनात्मक प्रश्नांचा समावेश :-
प्रश्नपत्रिकेत उपयोजनात्मक प्रश्नांचा समावेश केल्यास त्याची उत्तरे विद्यार्थ्यांना मनाने लिहावी लागतात.

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

(४) संरक्षण वातावरण पुरविणे :- परीक्षेस कॉपीव्यवहार करताना पर्यवेक्षकावर जो दबाव आणला जातो, त्यावर उपाय म्हणून संरक्षण वातावरण पुरविले पाहिजे.

(५) उत्तरपत्रिकेची तपासणी करणे :- उत्तरपत्रिकावर केलेल्या खुणावरून परीक्षकांना विशिष्ट उत्तरपत्रिका ओळखू येऊ नयेत म्हणून पर्यवेक्षकांनी उत्तरपत्रिकेची काटेकोर तपासणी केली पाहिजे.

(६) नियतकालिक चाचण्या :- विद्यार्थ्यांनी रोज हजर रहावे व त्याने स्वतः अभ्यास करावा व त्याच्यातील अभ्यासाची गोडी वाढवी यासाठी वारंवार चाचण्या घ्याव्यात.
नियमितपणे ठराविक कालावधीत अभ्यासक्रम निश्चित करून नियतकालिक चाचण्यांचे आयोजन वर्षभर करावे.

Teacher's Signature:

CamScanner

* मूल्यमापनाची तत्वे :-

① मूल्यमापन विषयाला अनुसरून अध्ययन उद्दिष्टे निश्चित करणे.

② उद्दिष्टाला अनुसरून मूल्यमापनाचे साधन वापरणे.

③ सर्वकष मूल्यमापनासाठी अनेक साधनांचा वापर करणे.

④ मूल्यमापन साधनांच्या मर्यादा लक्षात घेणे आवश्यक आहे.

⑤ मूल्यमापन ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे.

(c) शिक्षणामध्ये प्रक्रियेच्या शक्य नियोजनाचे तत्त्व हे मूल्यमापनाचे तत्त्व असायला पाहिजे.

Excellent

प्रात्यक्षिक कार्य - ३

BEDCC 303 : कृतीसंशोधन

विषय :- शालेय स्तरावर गणिताचे अध्यापन करताना येणाऱ्या अडचणी व उपाय

Teacher's Signature:

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

—: प्रास्ताविक :—

सामान्य माणूस गणित ह्या विषयाशी वचकून असतो. हा विषय फार भयंकर, अती क्लिष्ट आहे. ह्याला दुरूनच नमस्कार केलेला बरा. असं त्याला वाटतं. ही धारणा बहुतेक शाळेय जीवनात घडणाऱ्या गणिताच्या दर्शनाने निर्माण केली जाते ही एक दुर्दैवाची गोष्ट आहे.

वास्तविक, गणिताच्या अनेक मनोरंजक पैलूचे आणि मानवी कल्पनाशक्तीला चालना देणाऱ्या वेगवेगळ्या स्वरूपाचे दर्शन योग्य वेळी घडल्यास ह्या विषयाबद्दल जिव्हाळा आणि आवड निर्माण व्हायला हरकत नाही.

गणिताची पाठ्यपुस्तके ही कौशल्याधिष्ठित तयार करण्यात आलेली असतात. विद्यार्थ्यांमध्ये अचुकता, तर्कशुद्धता, विश्लेषण कौशल्य, सकारात्मक बुद्धी आणि सौंदर्य दृष्टीकोन विकसित व्हावा अशी धारणा आहे.

Teacher's Signature: ____________

★ संशोधनाची उद्दिष्ट्ये :

① इयत्ता ८ वी च्या विद्यार्थ्यांना मूलभूत गणितीय क्रिया करताना येणाऱ्या अडचणींचा शोध घेणे.

② इयत्ता आठवीच्या वर्गातील मूलभूत गणितीय क्रिया करण्यामध्ये अडचणी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या कारणांचा शोध घेणे.

③ इयत्ता आठवीच्या वर्गातील मूलभूत गणितीय क्रिया करण्यामध्ये अडचणी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी उपक्रमांची अमलबजावणी करणे.

④ इयत्ता आठवीच्या वर्गातील मूलभूत गणितीय क्रिया करण्यामध्ये अडचणी येणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी राबवलेल्या उपक्रमांची तपासणी करणे.

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

→ गणित विषय शिकवताना येणाऱ्या अडचणी -

१) भीती आणि अपयश :- गणिताबद्दल शालेय स्तरावर विद्यार्थ्यांमध्ये एकप्रकारे भीती असते त्या भीतीने त्या गणित विषयात अपयश येण्यास मदत होते. त्यामुळे शालेय स्तरावर विद्यार्थ्यांबाबतचे न्यूनगंड काढण्यास वाव. ही भावना ठेवावी लागते.

२) निराशाजनक अभ्यासक्रम :- माध्यमिक स्तरावर असणारा जो गणित अभ्यासक्रम आहे तो जर काही प्रमाणात कंटाळवाणा असेल तर विद्यार्थ्यांप्रती काही प्रमाणात निराशाजनक प्रतिक्रिया उद्भवण्यास सुरुवात होते.

त्यामुळे माध्यमिक स्तरावरचा अभ्यासक्रम व अतिशय चांगल्या पद्धतीचा विद्यार्थीकेंद्रित असणे महत्त्वाचे आहे.

Teacher's Signature:

३) अपुरी शैक्षणिक सामग्री :-

शाळेत प्रामुख्याने शैक्षणिक साधनांची कमतरता असणे ही सर्वांत महत्त्वाची बाब आहे. अपुऱ्या शैक्षणिक साहित्यामुळे शाळेत विषय शिकविण्यात अडचणी निर्माण होऊ शकतात.

उदा - गणित पेटी.

४) कच्चे मूल्यांकन :-

माध्यमिक स्तरावर शालेय विद्यार्थ्यांना गणित शिकविणे आणि त्या शिकवलेल्या आशयाचे योग्य उजळणी झाली नाही तर त्यांचे योग्य मूल्यमापन झाले नाही असा अर्थ होतो. अध्यापन करीत असलेल्या आशयाचा योग्य कालिक मूल्यमापन झाले पाहिजे. जेणेकरून विद्यार्थ्यांमध्ये कच्चे दुवे राहणार नाहीत.

EXPT. NO.	NAME	Page No. / Date	YOUVA

5) शिक्षकांची अपुरी तयारी :-

शालेतील शिक्षक हे शालेत विषयाची तयारी करुन येत असताना त्यांना अध्यापन करावयाच्या आशयाची शिक्षक अपुरी तयारी करुन येत असतील तर त्यांना त्याची योग्य तयारी करुन येणे आवश्यक आहे. अपुऱ्या तयारीमुळे विद्यार्थ्यांचे मोठ्याप्रमाणावर नुकसान होण्यास मदत होते.

6) अध्यापन - शिक्षण प्रक्रिया :-

शिक्षकांची अध्यापन करण्याची प्रक्रिया जर रटाळवाणी व्यक्ति आणि विषयाला धरुन नसेल तर त्यात विद्यार्थी अध्ययनाला बाधा निर्माण होण्यास मदत होते.

अध्यापन ही पद्धती निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे. त्यामुळे यामध्ये पदार्थाच्या येणार नाही याची अध्यापकाने काळजी घ्यावयाची आहे.

Teacher's Signature: ____________

7) रस नसणे :-

शाळेत स्तरावर गणित विषयामध्ये जर रस नसेल तर गणित विषयाचे अध्यापन करतांनाचे लेख्यास महत होणे. त्याला कोणत्याही प्रकारची गोडी नसेल तर त्या गणित विषयाच्या अध्ययनात रस राहत नाही.

★ गणित अध्ययनाची उद्दिष्टे :-

① इयत्ता आठवीच्या गणित विषयासाठी प्रचलित अध्यापन पद्धतीचा यथार्थतेचा शोध घेणे.

② इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांच्या गणित विषयातील संपादनाच्या यथार्थतेचा शोध घेणे.

③ इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी गणित विषयाचा सहकार्यात्मक अध्ययन कृती कार्यक्रमाची विकसन करणे.

④ इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी गणित विषयाकरिता विकसित केलेल्या सहकार्यात्मक अध्ययन कृती कार्यक्रमाची परिणामकारकता तपासणे.

⑤ इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी गणित विषयाकरिता विकसित केलेल्या सहकार्यात्मक अध्ययन कृती कार्यक्रमाप्रति शिक्षक व विद्यार्थी यांच्या प्रतिसादाची तुलना करणे.

CamScanner

* गणित विषयाची वैशिष्ट्ये :-

वास्तव जीवनात जे आहे ते विज्ञानाच्या स्वरूपात मांडले म्हणजे गणित होय.

① इयत्ता आठवीला गणित विषय अनिवार्य आहे

② गणित विषयाचा अभ्यास करताना विद्यार्थ्यांना अनेक प्रकारच्या अडचणी येतात.

③ इयत्ता आठवीचे गणित विषयाचे पाठ्यपुस्तक ज्ञान-रचनावादावर आधारित आहे.

④ इयत्ता 8 वी च्या गणित विषयातील घटक स्वयंअध्ययनाद्वारे अध्ययन करता येतात.

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

* गणित विषय अभ्यासताना येणाऱ्या अडचणींवर उपाययोजना :-

① गणित शिक्षकांनी सतत संदर्भ ग्रंथ, शब्दकोश हस्तपुस्तिका इत्यादींचा शोध घेऊन अभ्यास करावा.

② गणित शिक्षकांनी आपल्या अध्यापनात गणित भाषेचा ओघवतेपणा येण्यासाठी सतत अध्ययनशील व्हावे.

③ गणित शिक्षकांनी आपल्या अध्यापनात विद्यार्थ्यांशी गणिती भाषेमधूनच जास्तीत जास्त संवाद साधून त्यांना गणित विषयाची आवड निर्माण करावी.

④ गणित विषय शिक्षकांनी सकारात्मक भूमिका घेऊन विद्यार्थ्यांच्या गणितातील मूलभूत चुका कमी करण्याचा प्रयत्न करून त्यांचा आत्मविश्वास वाढविण्यासाठी सतत प्रयत्न करावा.

⑤ गणित शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांचा सतत गणित सोडविण्याचा सराव व्हावा यासाठी समांतर कृतिपट द्यावा.

Teacher's Signature:

CamScanner

⑥ प्रत्येक घटकामध्ये आवश्यकता असल्यास योग्य त्या शैक्षणिक साधनांचा वापर करावा. यामध्ये दृक-श्राव्य साधनांना अधिक महत्त्व द्यावे.

⑦ मूल्यमापनामध्ये केवळ पारंपारिक पद्धतीने मूल्यमापन न करता कौशल्याधिष्ठित मूल्यमापन तंत्राचा अवलंब करावा.

⑧ प्रकरणाच्या शेवटी जी कौशल्ये अध्यापनात सराव केलेली आहेत ती विद्यार्थ्यांनी कितपत आत्मसात केली आहेत याचे सातत्यपूर्ण मूल्यमापन व्हावे.

⑨ गणित विषयाच्या शिक्षकांनी आपले विषयाचे ज्ञान अधिक अद्ययावत होण्यासाठी गणित तज्ञांचे चरित्र, संदर्भ पुस्तके, मासिके, गणिती कोडे, व्याख्याने, साहित्य, संगणक इत्यादींचा वापर करावा.

EXPT. NO.	NAME	Page No. / Date	YOUVA

समारोप

प्रस्तुत प्रात्याक्षिक कार्यात गणित विषयाचे अध्ययन करताना विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचणी आणि त्यावरील उपाययोजनांचा अभ्यास सदरील प्रात्यक्षिकात आपण केला आहे.

यामध्ये आपण प्रामुख्याने गणित विषय अभ्यासाचे महत्त्व, गणित विषयाची उद्दिष्टे, गृहीतके, अडचणी आणि त्यावरील उपाययोजना याचा अहवाल केलेला आहे.

Best

Teacher's Signature:

EXPT. NO.	NAME	Page No. / Date	YOUVA

प्रात्यक्षीक कार्य - 4

BED EC 304 : मार्गदर्शन आणि समुपदेशन

विषय :- समुपदेशन केंद्रांना भेट देऊन अहवाल सादर करणे.

Teacher's Signature:

EXPT. NO. | NAME | Page No | Date | YOUVA

प्रस्तावना :-

प्रात्यक्षिक कार्य - ४ नुसार महिलांच्या समुपदेशन केंद्राला भेट देण्याचे आहे आणि त्यावर कृती आराखडा तयार करावयाचा आहे. समुपदेशन केंद्रांची स्थापना त्यांचे व्यवस्थापक आणि त्या समुपदेशन केंद्राचा चालवण्याचा मुख्य हेतु आणि उद्देश याचा आपण साधारणपणे विचार करणार आहोत.

समुपदेशन केंद्राला मिळणाऱ्या कोणत्या प्रकारची सुविधा, न्याय त्यांची देखरेख चालेल, महिलांची सुरक्षा असेल इत्यादींचा आपण विचार करणार आहोत.

नागपूर महानगरपालिका, समाज कल्याण विभाग, बापूजी बहुजन समाज कल्याण बहुउद्देशीय संस्था नागपूर द्वारा संचलित स्व. अनुसयाबाई काळे स्मृती महिला समुपदेशन केंद्र महिला व बालकांवरील होणाऱ्या अत्याचारास प्रतिबंध करण्यासाठी कौटुंबिक वाद समस्या निवारण्याकरीता समुपदेशन केंद्र सुरु आहे.

Teacher's Signature:

CamScanner

★ समुपदेशन केंद्रात महिलांना खालीलप्रमाणे न्याय दिला जातो.

① शोषित पिडित स्त्रिया व बालकांना प्रतिकारात्मक किंवा पुनर्वसनात्मक सहाय्य देणे व मार्गदर्शन करणे.

② वैवाहिक समायोजन बाबत समस्या असलेल्या जोडप्याकरिता तसेच इतर कौटुंबिक समस्याकरीता मार्गदर्शन व सल्ला देणे.

③ स्त्रिया व बालकाविषयी प्रचलित कायद्याबाबत लोकांना अवगत व जागृत करणे.

④ कुटुंबांना विघटित होण्यापासून वाचविणे व विघटीत कुटुंबांना सल्ला व मार्गदर्शनाद्वारे पुनर्वसनास प्रवृत्त करणे.

EXPT. NO. | NAME | Page No.: | Date: | YOUVA

* समुपदेशन केंद्र पुढील समस्या सोडवण्यास मदत करतो.

① कौटुंबिक भांडणे, तंटे आणि संघर्ष सोडवण्याचा यातत्याने प्रयत्न करतो.

② एखाद्या कुटुंबात वैवाहिक असामंजस्य निर्माण झाले असल्यास त्यात त्यांनी लक्ष घालून ते सोडवण्याचा व्यापक प्रयत्न करतात.

③ हुंडाबळी आणि छळवणूक हिंसाचार रोखण्यासाठी सदैव तत्पर असतात.

④ स्त्रिया व मुलांविषयी कायद्याच्या अंमलबजावणी संबंधीच्या समस्या सोडवितात.

⑤ माता-पिता आणि मुले यांच्यातील असामंजस्य असमायोजन असेल तर ते सोडवण्याचा प्रयत्न करतात.

Teacher's Signature: ____________

⑤ पिडिता आणि हारकोटींत स्त्रियांना व त्यांच्या मुलांना मिळणारे अधिकार व ताबा याबाबत स्पष्ट केले जाते.

⑦ बालकावर होणाऱ्या अत्याचाराबाबतीत प्रतिबंध करण्याचे काम करतात.

⑧ विधीतज्ञ यांचे कडून मोफत कायदेविषयक सल्ला व मार्गदर्शन दिले जाते.

⑨ २४ तास महिलांसाठी मार्गदर्शन सेवा उपलब्ध आहे.

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

★ समुपदेशन क्षेत्राला भेट अहवाल तयार करण्यासाठी घ्यावयाची काळजी :-

① टिपा या लिखित बाबतचा स्पष्ट आणि संक्षिप्त असाव्यात.

② कार्यावर सतत सातत्याने लक्ष केंद्रित असावे.

③ समुपदेशकांनी प्रत्येक प्रगती नोंदवर स्वाक्षरी करून तारीख द्यावी.

④ प्रगती नोंदीस प्रत्येक सत्रानंतर कार्यांच्या रेकॉर्डमध्ये लिहिल्या जाणाऱ्या अनावश्यक टिपण्या असू शकतात.

⑤ समुपदेशन म्हणजे लाभार्थ्यांची समस्या सोडविण्यासाठी समुपदेशक व लाभार्थी यांच्यामध्ये मैत्रीपूर्ण वातावरणात होणारे संभाषण होय.

Teacher's Signature:

CamScanner

★ समुपदेशनाचे प्रकार :-

① वैयक्तिक समुपदेशन

② कौटुंबिक समुपदेशन

★ वैयक्तिक समुपदेशन :-

या समुपदेशनमध्ये प्रामुख्याने महिलांवरील अन्याय, अत्याचार, हुंडाबळी, बालहत्या इत्यादींचा अभ्यास केला जातो ... ते सोडविण्यासाठी विधितज्ञाकडून सल्ला घेतला जातो.

★ कौटुंबिक समुपदेशन :-

या कौटुंबिक समुपदेशन मध्ये सातत्याने कुटुंबात होणारे वाद, तंटे यांची सोडवणूक होते. कौटुंबिक संघर्ष सोडविण्यासाठी म्हणून यामध्ये संघर्ष पहायला मिळतो.

CamScanner

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

★ राष्ट्रीय स्तरावरील मार्गदर्शन व समुपदेशन केंद्र :-

① राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (NCERT) दिल्ली.

मानव संसाधन विकास मंत्रालय या अंतर्गत शैक्षणिक मार्गदर्शनासाठी सहाय्य केले जाते.

② पुनर्स्थापना व नियोजन मार्गदर्शन केंद्र (DGRE) या द्वारे मार्गदर्शन व समुपदेशनाच्या प्रशिक्षणाच्या कार्यात मार्गदर्शनाचे काम केले जाते.

③ रोजगार सेवेसाठी केंद्रीय अनुसंधान व प्रशिक्षण संस्था (CTRTES)

केंद्रीय श्रम मंत्रालयाच्या अंतर्गत या संस्थेकडून लोकांच्या व्यवसायासाठी मार्गदर्शन केले जाते.

④ उद्योग विनिमय केंद्र - केंद्र सरकारद्वारे बेकारांना व्यवसाय मिळवून देण्याचे काम करते.

Teacher's Signature:

* राज्य स्तरावरील समुपदेशन केंद्र :-

① राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (SCERT) शैक्षणिक व व्यावसायिक मार्गदर्शनासाठी काम करते.

② राज्य सेवा योजना मार्गदर्शन केंद्र :- युवकांना व्यवसाय विषयक सल्ला देऊन त्यांचे समुपदेशन केंद्रावर केले जाते.

* स्थानिक स्तरावरील समुपदेशन केंद्र :-

① शाळा / महाविद्यालये :- अनेक शाळा महाविद्यालयात मार्गदर्शन व समुपदेशन सेवा केली जाते. विद्यार्थी पालक समस्यांची उकल याद्वारे केली जाते.

② शिक्षक पालक संघ :- शाळा महाविद्यालयात शिक्षक पालक संघाची स्थापना केली जाते.

EXPT. NO. | NAME | Page No. | Date | YOUVA

③ निशापाठ मार्सी व मार्गदर्शन केंद्र:- विद्यार्थ्यांना स्वयंरोजगाराची माहीती देते.

④ घर / कुटुंब :-
व्यवसायाच्या निवडीत घरातील वातावरण, परंपराचा परिणाम होत असतो.

⑤ खाजगी संस्था :-
रोटरी व लॉयन्स क्लब यांच्या संस्था या कार्यात मदत करतात.

Teacher's Signature: ____________

समारोप

सदरील प्रात्यक्षिकात आवण एक समुपदेशन केंद्राला भेट देऊन त्या समुपदेशन केंद्रातील सुविधा, त्यांची कामकाजाची पद्धत, सोडवलेले अनेक वैयक्तिक आणि सामूहिक वाद। तसे याचा अहवाल करून आतापर्यंत तयार केला आहे.

Very Good

M T W T F S S

EXPT. NO.	NAME	Page No. / Date	YOUVA

शुरुवात

Teacher's Signature:

CamScanner